

WIELKI POST ZE ŚW. AUGUSTYNEM

HISTORIA PEWNEGO NAWRÓCENIA

KS. WALDEMAR TUREK

WYDAWNICTWO WAM ■ KSIĘŻA JEZUICI
KRAKÓW 2012

© Wydawnictwo WAM, 2012

Korekta
Agnieszka Caba

Projekt okładki
Andrzej Sochacki

ISBN 978-83-7767-029-3

Pismo Święte cytowane jest według tekstów
używanych w lekcjonarzach mszalnych

WYDAWNICTWO WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY
tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 43 03 210
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA INTERNETOWA
tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447
faks 12 62 93 261
e.wydawnictwowam.pl

Drukarnia Wydawnictwa WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

SŁOWO WSTĘPNE

W okresie Wielkiego Postu 2010 r. prowadziłem na prośbę Sekcji Polskiej Radia Watykańskiego pięciominutowe rozważania zatytułowane: „Historia pewnego nawrócenia. Czytając „Wyznania” św. Augustyna...”. Komentowałem wybrane fragmenty dzieła, zaliczanego do pereł literatury światowej, w którym biskup Hippony ukazuje swoją duchową przeszłość, podkreślając przede wszystkim udzieloną mu pomoc miłosiernego Boga na drodze do prawdziwego Szczęścia. „Wyznania” to modlitewne rozważania na temat Boga, człowieka, świata, czasu i wieczności, przeniknięte atmosferą żarliwej religijności, które w zadziwiający sposób przemawiają również do współczesnego człowieka i stanowią dla niego cenną pomoc we właściwym przeżywaniu Wielkiego Postu.

Cieszę się, że te audycje, poszerzone treściowo z uwzględnieniem Ewangelii niedzielnych Wielkiego Postu, ukazują się teraz w formie książkowej.

Wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób okazali mi życzliwość i różnorodną pomoc w pracy nad tekstem, wyrażam swoją wdzięczność i wypraszam dla Nich, za pośrednictwem św. Augustyna, łaskę coraz głębszego odkrywania Boga.

ks. Waldemar Turek

1. „KRUSZYĆ PANCERZ”

(Wyznania 5, 1)

ŚRODA POPIELCOWA

Rozpoczyna się Wielki Post. Po raz kolejny w naszym życiu słyszymy jakże bliskie nam słowa Psalmisty: „Zmiłuj się nade mną, Boże, w łaskowości swojej, w ogromie swej litości zgładź moją nieprawość!” (Ps 51, 3).

Szczególny to czas w naszej duchowej wędrówce: czas głębszej refleksji nad życiem, powołaniem i cierpieniem, w świetle tego, czego dokonał Chrystus dwa tysiące lat temu. Rozważamy nasze upadki, grzechy, wady, ale przede wszystkim miłosierdzie Boga, który pochyla się nad każdym z nas jak ojciec w przypowieści o synu marnotrawnym.

Miłosierdzie: słowo to miało szczególne znaczenie dla św. Augustyna, który postanowił opisać historię swojego nawrócenia i otrzymanych łask. Powstały w ten sposób *Wyznania*, modlitewne rozważania na temat Boga, człowieka, świata, czasu i wieczności. Przeniknięte atmosferą żarliwej religijności, w zadziwiający sposób przemawiają również do współczesnego czytelnika i stanowią dla nas cenną pomoc we właściwym przeżywaniu Wielkiego Postu.

„Przyjmij te wyznania – zwraca się św. Augustyn do Boga – ofiarę, jaką składają moje usta Tobie, który je stworzyłeś i skłoniłeś do tego, by sławiły imię Twoje. Ulecz wszystkie kości moje, aby wołały: Panie, któż podobny Tobie?”

Ten, kto spowiada się Tobie, nie powiadamia Ciebie o tym, co w nim się dzieje. Oczy Twe bowiem przenikają serce zamknięte. Czło-

wiek może się opancerzyć twardością, ale niczym to jest dla Twojej ręki, która, jeśli chcesz, może każdy pancerz skruszyć – albo dla okazania miłosierdzia, albo dla wymierzenia kary”¹.

Człowiek może się opancerzyć twardością – pisze św. Augustyn – ale Bóg może, jeśli chce, każdy pancerz skruszyć. Różne mogą być definicje Wielkiego Postu i różne sposoby przeżywania go. Śledząc myśl św. Augustyna, możemy opisać ten okres jako czas otwierania naszej duszy, by pomóc Bogu w dziele kruszenia naszego pancerza. Pisał Adam Asnyk:

„Nie pomnę modlitw, com niegdyś ze skrucą / Przy boku matki powtarzał niewinny. / Te utonęły w fali życia głucho, / I odkąd w gruzy padł mój raj dziecinny, / Odkąd mi zbrakło ojczyzny i domu, / Nie otworzyłem mej duszy nikomu! / (...) Więc posłuchałem słodkiego wezwania – / I oto idę z mym sercem schorzałem, / I pewny jestem twego zmiłowania, / Bom wiele błądził, lecz wiele kochałem, / I drogi życia przeszedłem cierniste... / Więc ty mnie teraz nie odepchniesz, Chryste!”².

¹ *Wyznania* 5, 1, s. 68; dzieło św. Augustyna cytuję według tłumaczenia Z. Kubiaka, Pax, Warszawa 1982.

² *Pod stopy krzyża*, w: B. Walczak, A. Hartliński (oprac.), *Intencje serca*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1985, s. 141.144.

2. „NIESPOKOJNE JEST SERCE NASZE”

(Wyznania 1, 1)

CZWARTEK PO POPIELCU

Kim jest Bóg? Kim jest człowiek? Kim jestem ja? – pytał św. Augustyn, po tym jak przeżył bolesne doświadczenia oddalenia od Boga, trwania w grzechu, ludzkich niepowodzeń i ciągłego niepokoju. Kiedy zaczynał pisać *Wyznania*, wszystko to należało już w jego przypadku, w przeważającej mierze, do przeszłości, ale pytania o Boga, o człowieka i o jego dolę pozostawały ciągle aktualne.

Co więcej, zaczął je precyzować, porządkować, analizować. Jakie miejsce – pytał – zajmuję w stworzonym przez Boga świecie? Kim jestem dla Boga i dla ludzi, których spotykam w codziennym życiu? Na czym polega moje prawdziwe szczęście?

Te odwieczne pytania towarzyszą pisarzowi, który właśnie w *Wyznaniach* szuka na nie odpowiedzi. Już w pierwszych zdaniach dzieła mówi z jednej strony o wielkości, wspaniałości, mocy i mądrości Boga, a z drugiej o małości, słabości, pysze i niepokoju człowieka.

„Jakże wielki jesteś, Panie. Jakże godzien, by Cię sławić. Wspaniała Twoja moc. Mądrości Twojej nikt nie zmierzy. Pragnie Cię sławić człowiek, cząsteczka tego, co stworzyłeś. On dźwiga swą śmiertelną dolę, świadectwo grzechu, znak wyraźny, że pysznym się sprzeciwiasz, Boże. A jednak sławić Ciebie pragnie ta cząstka świata, któryś stworzył. Ty sprawiasz sam, że sławić Cię jest błogo. Stworzyłeś nas

bowiem jako skierowanych ku Tobie. I niespokojne jest serce nasze, dopóki w Tobie nie spocznie”³.

Kim jest dla mnie Bóg? Kim jest dla mnie człowiek? Kim jestem ja? Boimy się niekiedy tych i im podobnych pytań, bo wydają się nam zbyt trudne i jako takie pozostają niekiedy przez długi czas bez naszej osobistej odpowiedzi. Wielki Post stanowi dobrą okazję do ich podjęcia, również po to, aby określić naszą aktualną sytuację duchową. Nie musimy zresztą przeprowadzać filozoficznych dociekań, naukowych poszukiwań, precyzyjnych analiz. Święty Augustyn stwierdza, że jesteśmy częsteczką tego, co Pan stworzył; że jesteśmy naznaczeni grzechem i pychą. Dodaje jednak od razu, że w tej częsteczce Bożego stworzenia jest ogromne pragnienie chwalenia Boga, wszczepione w naszą naturę. Tacy zostaliśmy stworzeni i przez całe życie towarzyszy nam pewne wewnętrzne napięcie, które z duchowego punktu widzenia może stać się dla nas użyteczne.

Jedna z autorek czasopisma „Życie Duchowe” wyznaje w związku z tym tematem: „Nie byłam w stanie się modlić. Albo raczej nie wkładałam wystarczająco dużo wysiłku, by to robić. Wieczorem zbyt szybko zasypiałam przygnieciona codziennymi sprawami, rano nie miałam czasu... Głos niepokoju i niedosytu nie dawał mi jednak spokoju, a ja gdzieś w głębi serca prosiłam tylko: Panie, niech ten głos nie przestanie mnie dręczyć, nie daj mu ucichnąć. Przyjdzie moment, że za nim pójdę”⁴.

³ Wyznania 1, 1, s. 5.

⁴ A. Popławska, *Czas poszukiwania*, „Życie Duchowe” 59/2009, s. 104.

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne.	7
1. „Kruszyć pancerz” (Wyznania 5, 1)	
ŚRODA POPIELCOWA	9
2. „Niespokojne jest serce nasze” (Wyznania 1, 1)	
CZWARTEK PO POPIELCU	11
3. „Dziękuję Ci za początki moje i niemowlęstwo” (Wyznania 1, 6)	
PIĄTEK PO POPIELCU	13
4. „Ciesz się z ocalenia duszy” (Wyznania 8, 3)	
SOBOTA PO POPIELCU.	15
5. „Pośród pokus co dzień toczę walkę” (Wyznania 10, 31)	
PIERWSZA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (A).	17
6. „Wrócić do Ciebie można tylko szlakiem pokory i pobożności” (Wyznania 3, 8)	
PIERWSZA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (B).	19
7. „Panie, nieśmiertelny jesteś i bez grzechu” (Wyznania 10, 42)	
PIERWSZA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (C).	21
8. „Czy to jest owa dziecięca niewinność?” (Wyznania 1, 7)	
PONIEDZIAŁEK PIERWSZEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	23
9. „Coraz dalej odchodziłem, coraz dalej od Ciebie” (Wyznania 2, 1)	
WTOREK PIERWSZEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	25
10. „W Tobie, który przez cierpienie uczysz” (Wyznania 2, 2)	
ŚRODA PIERWSZEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	27
11. „Wszyscy wysławiali wówczas mojego ojca” (Wyznania 2, 3)	
CZWARTEK PIERWSZEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU.	29
12. „Uciechą było czynienie czegoś, co było zabronione” (Wyznania 2, 4)	
PIĄTEK PIERWSZEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	31
13. „Iskra tego dobra” (Wyznania 10, 33)	
SOBOTA PIERWSZEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	33

14. „Piękność, która ponad duszami jest” (Wyznania 10, 34)	
DRUGA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (A)	35
15. „I jeszcze wyżej wstępowaliśmy” (Wyznania 9, 10)	
DRUGA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (B)	37
16. „Panie, Boże mój, wysłuchaj mej modlitwy” (Wyznania 11, 2)	
DRUGA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (C)	39
17. „Pograżyłem się w romansie” (Wyznania 3, 1)	
PONIEDZIAŁEK DRUGIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU.	41
18. „Kochałem wolność zbiega” (Wyznania 3, 3)	
WTOREK DRUGIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	43
19. „Zmarniały nagle wszystkie ambicje światowe” (Wyznania 3, 4)	
ŚRODA DRUGIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	45
20. „Umiłowanie mądrości” (Wyznania 3, 4)	
CZWARTEK DRUGIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	47
21. „W swej pysze nie chciałem być dzieckiem” (Wyznania 3, 5)	
PIĄTEK DRUGIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	49
22. „Jeszcze czulej miłowałeś wracającego nędzarza” (Wyznania 1, 18)	
SOBOTA DRUGIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU.	51
23. „Czyż mogę sam ożywić siebie?” (Wyznania 12, 10)	
TRZECIA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (A)	53
24. „Serce odeszło od Niego, by błdzić po manowcach” (Wyznania 4, 12)	
TRZECIA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (B)	55
25. „Zastanawiałem się nad tym wszystkim, oniemiały ze zdziwienia” (Wyznania 10, 40)	
TRZECIA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (C)	57
26. „Rozprawiali fałszywie o Tobie” (Wyznania 3, 6)	
PONIEDZIAŁEK TRZECIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	59
27. „Jakże straszne były te stopnie” (Wyznania 3, 6)	
WTOREK TRZECIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	61
28. „Tak się dzieje wtedy, gdy odstępujemy od Ciebie” (Wyznania 3, 8)	
ŚRODA TRZECIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	63
29. „Przed Tobą płakała nad moją dolą” (Wyznania 3, 11)	
CZWARTEK TRZECIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU.	65

30. „Wience, które nagradzają zwycięzcę, tak szybko więdną” (Wyznania 4, 1)	
PIĄTEK TRZECIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	67
31. „Odpuść jej winy” (Wyznania 9, 13)	
SOBOTA TRZECIEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	69
32. „Pyszni widzieli to i gniew ich trawił” (Wyznania 8, 2)	
CZWARTA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (A)	71
33. „Kto prawdę wypełnia, dąży do światła” (Wyznania 10, 1)	
CZWARTA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (B)	73
34. „Ty zawsze jesteś ten sam” (Wyznania 8, 3)	
CZWARTA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (C)	75
35. „Pytałem mą duszę, dlaczego jest tak smutna” (Wyznania 4, 4)	
PONIEDZIAŁEK CZWARTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	77
36. „Dziękować Tobie nie umiałem” (Wyznania 4, 16)	
WTOREK CZWARTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	79
37. „Łudzą się, że jaśnieją na wysokości jak gwiazdy” (Wyznania 5, 3)	
ŚRODA CZWARTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	81
38. „Nie należy niczego uważać za prawdziwe dlatego, że jest kunsztownie sformułowane” (Wyznania 5, 6)	
CZWARTEK CZWARTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	83
39. „Aby naprawić moje życie” (Wyznania 5, 8)	
PIĄTEK CZWARTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	85
40. „Z cudowną ufnością wyznał prawdziwą wiarę” (Wyznania 8, 2)	
SOBOTA CZWARTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	87
41. „Żal tak gwałtowny, gdy któryś z przyjaciół umiera” (Wyznania 4, 9)	
PIĄTA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (A)	89
42. „Widzę coś, co przekracza umysł pysznych” (Wyznania 3, 5)	
PIĄTA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (B)	91
43. „Ty wiesz, do jakiego stopnia mnie zmieniłeś” (Wyznania 10, 36)	
PIĄTA NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU (C)	93
44. „Czy mogłeś nie wysłuchać jej modlitw?” (Wyznania 5, 9)	
PONIEDZIAŁEK PIĄTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	95
45. „Chciwie łowiłem jego słowa, samej zaś treści nie byłem ciekaw” (Wyznania 5, 13)	
WTOREK PIĄTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	97

46. „Mogłem słuchać razem z wiernymi, jak głosił słowa prawdy” (Wyznania 6, 3)	
ŚRODA PIĄTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	99
47. „W zaślepieniu napadałem na Kościół katolicki” (Wyznania 6, 4)	
CZWARTEK PIĄTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	101
48. „Nic w tym, co mówił, nie budziło mojego sprzeciwu” (Wyznania 6, 4)	
PIĄTEK PIĄTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	103
49. „A nam tak trudno wrócić do Ciebie!” (Wyznania 8, 3)	
SOBOTA PIĄTEGO TYGODNIA WIELKIEGO POSTU	105
50. „Do mego serca spłynęło strumieniem światło ufności” (Wyznania 8, 12)	
NIEDZIELA PALMOWA (A)	107
51. „Jakże nas ukochałeś, dobry Ojczy” (Wyznania 10, 43)	
NIEDZIELA PALMOWA (B)	109
52. „Syn Twój odkupił mnie krwią własną” (Wyznania 10, 43)	
NIEDZIELA PALMOWA (C)	111
53. „Jakież bóle rodzenia przeżywało serce moje!” (Wyznania 7, 7)	
WIELKI PONIEDZIAŁEK	113
54. „Rozdęta moja pycha zaczęła opadać” (Wyznania 7, 8)	
WIELKI WTOREK	115
55. „Nie pochyliłem się ku bożkom egipskim” (Wyznania 7, 9)	
WIELKA ŚRODA	117
56. „Wymazany jest wyrok, który był wydany przeciwko nam” (Wyznania 7, 21)	
WIELKI CZWARTEK	119
57. „Kroczyć drogą wiodącą do owej krainy” (Wyznania 7, 21)	
WIELKI PIĄTEK	121
Bibliografia	123